

Vai valstī īstenotie ugunsdrošības pasākumi ir pietiekami?

VK revīzijas ziņojums • Rīga, 2016. gada marts

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Latvijas ugunsdrošības situāciju raksturojošie rādītāji ir vieni no sliktākajiem starp valstīm, par kurām tiek apkopota šāda informācija. Gan ugunsgrēku, gan tajos bojā gājušo skaits Latvijā vairāk nekā divas reizes pārsniedz valstu vidējo rādītāju.

Ugunsgrēku skaits Latvijā pēdējos gados arvien palielinās, bet Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests ne vienmēr spēj ierasties notikuma vietā 5–10 minūšu laikā pēc ugunsgrēka izcelšanās. Saskaņā ar pētījumiem tas ir laiks, kurā tiek sasniegtas cilvēkam bīstamo faktoru kritiskās vērtības. Tāpēc satraucošs ir to speciālistu (skursteņslaucītāju, apdrošinātāju) vērtējums, kuri ikdienas darbā saskaras ar ugunsdrošības situāciju valstī: Latvijas iedzīvotājiem ir gan vājas zināšanas par ugunsdrošības prasībām, gan zema motivācija tās ievērot.

Pieaugot ugunsgrēku skaitam, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam reaģēšanai uz ugunsgrēkiem būs nepieciešams aizvien vairāk resursu, tāpēc liela nozīme ir visu valstī pieejamo resursu – brīvprātīgo ugunsdzēsēju, pašvaldību un iestāžu izveidoto ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu – iesaistei gan preventīvo pasākumu veikšanā, gan ugunsgrēku dzēšanā.

Ugunsdrošības uzraudzības sistēmā būtu jāietver risku analizē un esošās situācijas izvērtējumā balstītus preventijas pasākumus un efektīvus kontroles mehānismus situācijas uzlabošanai.

Nemot vērā ugunsdrošības uzraudzības būtisko nozīmi cilvēku un īpašuma drošības garantēšanā, revīzijā vērtējam arī to, vai valstī īstenotie ugunsdrošības pasākumi ir pietiekami un esošā ugunsdrošības uzraudzības sistēma spēj uzlabot situāciju.

Lai gūtu kompetentu viedokli par revīzijā izskatāmajiem jautājumiem, Valsts kontrole sadarbojās ar Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultātes Darba un civilās aizsardzības institūta ekspertiem. Revīzijā tika saņemta informācija no Iekšlietu ministrijas, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Lauku atbalsta dienesta, Latvijas Apdrošinātāju asociācijas, Latvijas Skursteņslaucītāju amata brālības, Latvijas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju apvienības, Latvijas Ugunsdzēsības asociācijas pārstāvjiem un 39 Latvijas pašvaldībām.

Pateicamies mūsu revidējamajām vienībām un visām iesaistītajām pusēm par sadarbību, informācijas un domu apmaiņu, kas sekmēja revīzijas mērķa sasniegšanu! Ceram, ka veiktais izvērtējums un ieteikumi ļaus rast pārdomātus un efektīvus risinājumus ugunsdrošības uzraudzības sistēmas pilnveidošanai.

Motivācija

Ugunsgrēki tautsaimniecībai un valsts budžetam rada zaudējumus, iznīcinot vai sabojājot materiālās vērtības, apdraudot iedzīvotāju dzīvību un veselību, kā arī prasa būtiskus resursus dzēšanas un glābšanas darbu veikšanai.

Latvijai ir raksturīgs pieaugošais ugunsgrēku skaits un samērā zems iedzīvotāju zināšanu un izpratnes līmenis par obligātajām ugunsdrošības prasībām. Saskaņā ar starptautiskās organizācijas CTIF¹ datiem Latvijas ugunsdrošības situāciju raksturojošie rādītāji ir vieni no zemākajiem starp valstīm, par kurām tiek apkopota šāda informācija. Latvijā ugunsgrēku skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir divas reizes augstāks nekā valstu vidējais rādītājs, bet bojāgājušo skaits uz 100 tūkstošiem iedzīvotāju vairāk nekā divas reizes pārsniedz valstu vidējo rādītāju.

Latvijā netiek aprēķināti zaudējumi tautsaimniecībai, kas rodas saistībā ar ugunsgrēkos bojāgājušajiem. Savukārt, ja šādu zaudējumu noteikšanai izmantotu ceļu satiksmes drošības jomā definēto rādītāju (zaudējumi, ko sabiedrībai rada vidēji viens ceļu satiksmes negadījumā bojāgājušais), 2014. gadā tautsaimniecībai radītais zaudējumu apmērs veidotu 47 470 846 euro.

Valsts	Ugunsgrēku skaits uz 1000 iedzīvotājiem	Uz 100 000 iedzīvotājiem	
		Bojā gājušo skaits	Cietušo skaits
Somija	2,5	1,1	11,5
Zviedrija	2,7	1,0	6,6
Polija	3,3	1,3	n/i
Lietuva	3,8	5,3	7,0
Igaunija	4,4	3,6	7,5
Latvija	4,8	5,1	12,4
Vidēji	2,4	2,0	6,1

Attēls nr. 1. Latvijas ugunsdrošības situācija salīdzinājumā ar citām valstīm 2013. gadā (starptautiskās organizācijas CTIF apkopotie valstu statistikas dati).

¹ CTIF (Comité technique international de prévention et d'extinction du Feu) ir starptautiska tehniskā pieredzes apmaiņas organizācija ugunsdrošības, katastrofu seku likvidēšanas un glābšanas jomā, kuras dalībvalsts ir arī Latvija. Tā apkopo valstu sniegtos datus par ugunsdrošības jautājumiem no 80 dažādām valstīm un izstrādā visaptverošas statistikas ugunsdrošības jomā, publicējot tās gada ziņojumos par pasaules ugunsdrošības statistiku.

KOPĒJAIS UGUNSGRĒKU SKAITS

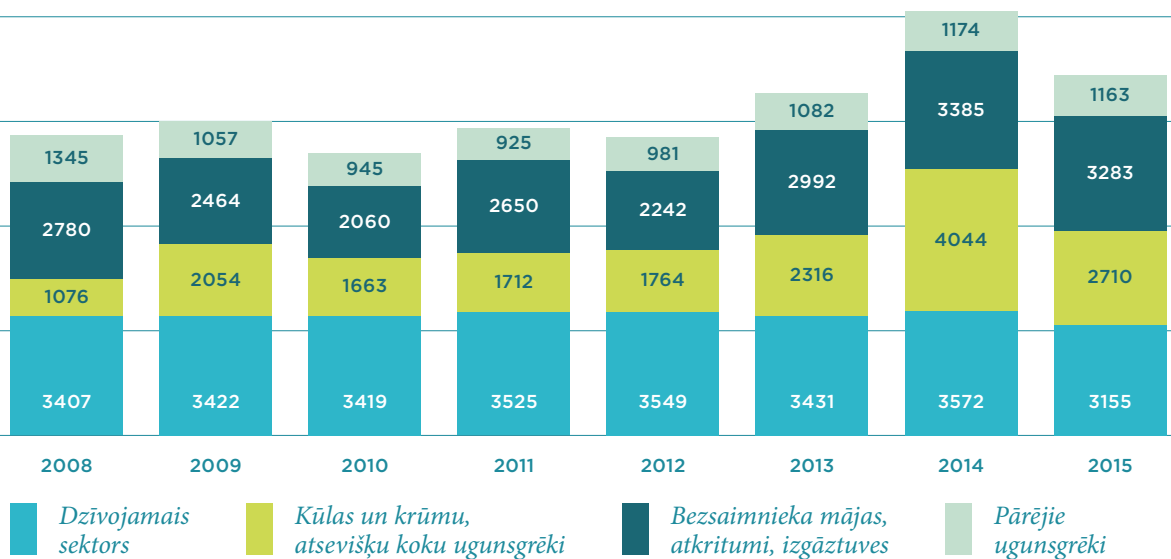
12000

9000

6000

3000

0

Attēls nr. 2. Ugunsgrēku skaits Latvijā no 2008. līdz 2015. gadam (bez mežu ugunsgrēkiem).

Pieaugot ugunsgrēku skaitam, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam (turpmāk – VUGD) aizvien vairāk resursu būs nepieciešams reaģēšanai uz ugunsgrēkiem, turklāt vairākos valsts reģionos attālumš no ugunsdzēsības depo līdz notikuma vietai ir par lielu, lai ugunsdzēsēji notikuma vietā ierastos laikus. Šādos apstākļos ugunsdrošības uzraudzības pasākumiem ir būtiska nozīme, lai veicinātu ugunsdrošības prasību ievērošanu un mazinātu ugunsgrēku skaitu un to radītās sekas.

Revīzijas mērķis bija pārliecināties, vai Iekšlietu ministrija un VUGD kā par minēto jomu atbildīgās institūcijas ir izveidojušas efektīvu valsts ugunsdrošības uzraudzības sistēmu, kas spēj uzlabot ugunsdrošības situāciju valstī – vai ir izstrādāta attīstības plānošanas politika (rīcībpolitika) ugunsdrošības jomā ar konkrētiem mērķiem, sasniedzamajiem rezultātiem un vērtējamajiem rādītājiem, kā arī vai veiktie preventīvie pasākumi ir visaptveroši un uz konkrētiem mērķiem un risku analīzi balstīti.

Ņemot vērā to, ka ugunsdrošība ir joma, kas skar katru valsts iedzīvotāju, ir svarīgi tās uzlabošanā iesaistīt pēc iespējas plašāku ar ugunsdrošības jomu saistīto institūciju loku, tādēļ revīzijā tika vērtēta arī VUGD sadarbība ar iestāžu, organizāciju, komercsabiedrību un pašvaldību izveidotajiem ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestiem un brīvprātīgo ugunsdzēsēju organizācijām.

Galvenie secinājumi

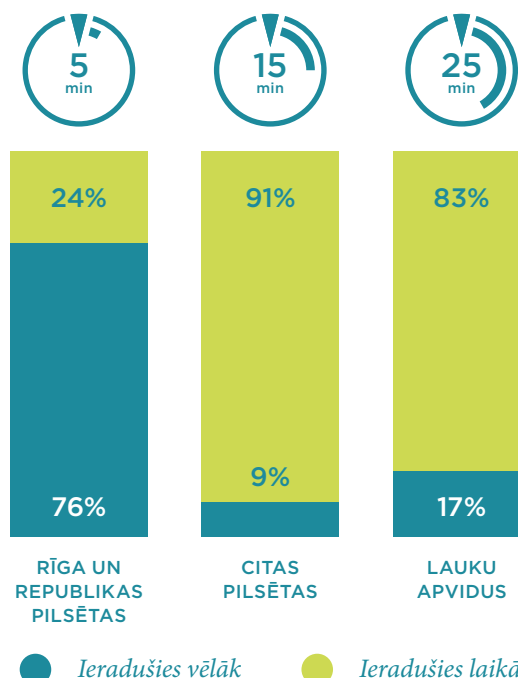
Pētījumi liecina, ka ugunsgrēkā cilvēkam bīstamo faktoru kritiskās vērtības tiek sasniegtas 5–10 minūšu laikā no ugunsgrēka sākšanās brīža. Attīstoties un modernizējoties būvniecības materiāliem, uguns izplatīšanās ir kļuvusi daudz ātrāka — ja 1950. gadā uguns no mazas liesmas līdz nekontrolētam ugunsgrēkam izplatījās 25 minūšu laikā, tad mūsdienās tam var būt pietiekami tikai ar 3 minūtēm.

Tāpēc jo īpaši satraucošs ir profesionālo organizāciju, kas ikdienas darbā saskaras ar ugunsdrošības situāciju valstī, vērtējums, ka iedzīvotāju zināšanas par ugunsdrošības prasībām un motivācija tās ievērot ir zema.

Revīzijā konstatētais liecina, ka ugunsdrošības prasību ievērošana valstī nav prioritāte pat valsts un pašvaldību iestādēm — 70,1% valsts īpašumā esošo objektu līdz nākamajai VUGD pārbaudei nav novērsti iepriekš konstatētie pārkāpumi, bet gandrīz pusē (46,4%) objektu pārkāpumus nenovērš gadiem ilgi. Lielā daļā izglītības, kultūras un citu iestāžu nav primāri nepieciešamā — 31,0% izglītības iestāžu, 28,6% kultūras un sporta centru un 26,0% ārstniecības un sociālās aprūpes iestāžu nav nodrošināti ar ugunsdzēsības aparātiem, ugunsdzēsības ūdensapgādi vai ugunsaizsardzības un ugunsdzēsības sistēmām.

Ugunsdrošības situācija valstī neuzlabojas, tomēr ne Iekšlietu ministrija kā politikas izstrādātāja ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas jomā, ne VUGD kā politikas īstenotājs un atbildīgais par ugunsdrošības stāvokļa un iespējamo apdraudējumu apzināšanu un analīzi, prevencijas pasākumu

MK NOTEIKUMOS NOTEIKTAIS IERAŠANĀS LAIKS

Attēls nr. 3. Ministru Kabineta noteikumos noteiktais un reālais ierašanās laiks notikuma vietā. Iekšlietu ministrija rosina noteikt ilgāku laiku, kādā VUGD ierodas notikuma vietā.

organizēšanu un sabiedrības informēšanu nav rosinājuši attīstības plānošanas politikas (rīcībpolitikas) ugunsdrošības jomā izstrādi, kas noteiktu konkrētus mērķus un sasniedzamos rezultātus situācijas uzlabošanai.

- Nav izveidota efektīva ugunsdrošības uzraudzības sistēma, kas ierobežoto budžeta līdzekļu apstākļos nodrošinātu racionālu visu valstī pieejamo

Ugunsdrošības situācija neuzlabojas, bet rīcībpolitika ugunsdrošības jomā nav izstrādāta — situācijas uzlabošanai valstī nav noteikti konkrēti mērķi, sasniedzamie rezultāti un vērtējamie rādītāji.

Valsts	Iedzīvotāju skaits uz 1 profesionālo ugunsdzēsēju	Iedzīvotāju skaits uz 1 ugunsdzēsēju kopā*	Profesionālo un brīvprātīgo ugunsdzēsēju attiecība			
			profesionālie (skaits, %)		brīvprātīgie (skaits, %)	
Polija	1276	54	30 189	(4%)	687 223	(96%)
Somija	1158	251	4661	(22%)	16 833	(78%)
Lietuva	994	865	3010	(87%)	449	(13%)
Igaunija	804	576	1609	(73%)	607	(27%)
Latvija	790	790	2817	(0%)	—**	

* Kopējais ugunsdzēsēju skaits – gan profesionālie, gan brīvprātīgie ugunsdzēsēji.

**Iesniedzot datus CTIF, VUGD nav norādījis, ka Latvijā ir brīvprātīgie ugunsdzēsēji, jo nav zināms precīzs to skaits.

Attēls nr. 4. Profesionālo un brīvprātīgo ugunsdzēsēju skaits Latvijā un citās valstīs (2001.- 2013. gadā).

resursu iesaisti pietiekama ugunsdrošības līmeņa uzturēšanā valstī.

- Nav noteikts veicamo pasākumu kopums, lai paaugstinātu iedzīvotāju izpratnes līmeni un mazinātu ugunsgrēku skaitu, tā vietā atbildīgo iestāžu rīcība galvenokārt ir vērsta tikai uz resursu palielināšanu ugunsgrēku dzēšanai.

Zinātnieki ir pamatojuši, ka brīvprātīgo ugunsdzēsēju formējumu organizēšana un sagatavotība kopumā dod nozīmīgu ekonomisko efektu un ļauj paaugstināt ugunsdrošības līmeni, jo brīvprātīgo ugunsdzēsēju formējumu uzturēšana ir 2 līdz 4 reizes lētāka par profesionālo vienību uzturēšanu, un ieguldījumam tajos ir augsta efektivitāte. Iekšlietu ministrija nav vērtējusi, vai iesaistot citus resursus, nebūtu iespējams ekonomiskāk tērēt dzēšanai paredzētos resursus, rodot papildu līdzekļus valsts ugunsdrošības uzraudzībai. Šobrīd citu valsti izveidoto institūciju – brīvprātīgo ugunsdzēsēju, pašvaldību un iestāžu izveidoto ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu – iesaiste ugunsdrošības situācijas apzināšanā, ugunsgrēku dzēšanā un preventīvo pasākumu veikšanā ir minimāla.

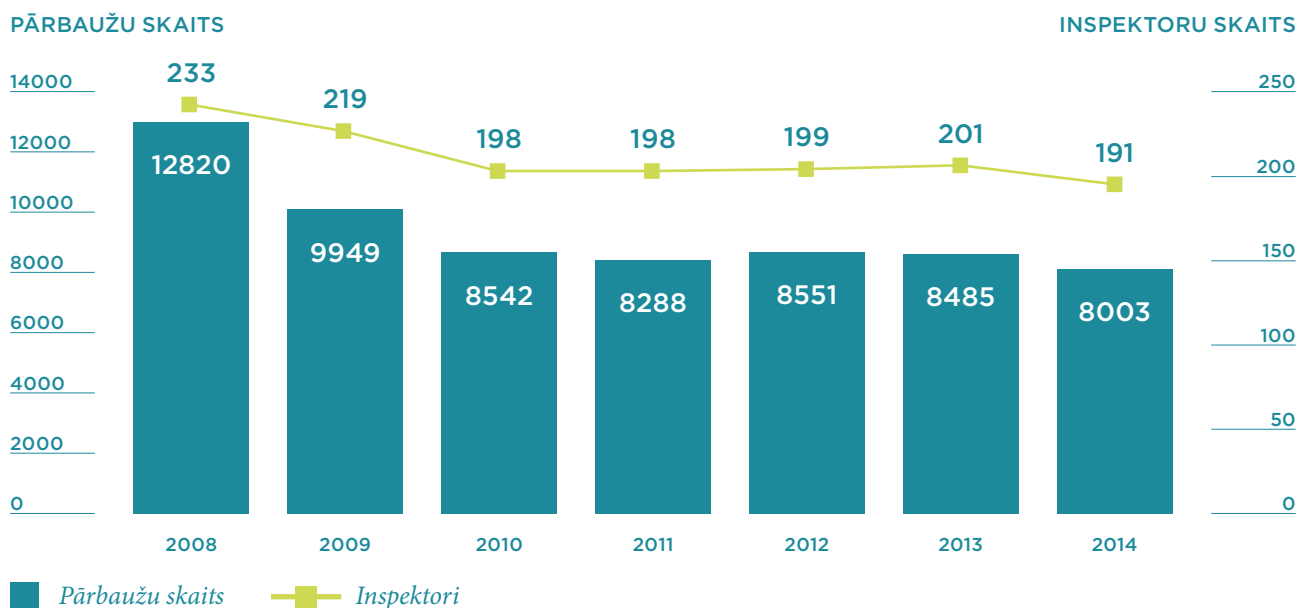
- Brīvprātīgo ugunsdzēsēju organizācijām normatīvajos aktos nav noteikta kompetence un uzdevumi ne ugunsdrošības, ne ugunsdzēsības jomā.

Tās netiek atbalstītas no valsts puses un lielākoties iztiek no līdzīgu ārvalstu organizāciju ziedojumiem un palīdzības.

- Lai gan pašvaldību un iestāžu ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestiem ir uzdots veikt ugunsgrēku profilaksi, tomēr nav noteikti konkrēti uzdevumi un VUGD nekoordinē šo dienestu darbību. Tikai daļa pašvaldību ugunsdrošības nodrošināšanu savā administratīvajā teritorijā atzīst par pašvaldības atbildības jomu un mēģina savu iespēju un izpratnes robežās to risināt.

Nav pietiekami izvērtēta brīvprātīgo ugunsdzēsēju, pašvaldību un iestāžu ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu iesaiste ugunsgrēku dzēšanā un preventīvo pasākumu veikšanā.

Apstākļos, kad valstī nav izstrādāta attīstības plānošanas politika (rīcībpolitika) ugunsdrošības jomā, kas ietvertu arī pasākumus iedzīvotāju izpratnes un zināšanu paaugstināšanai, Iekšlietu ministrija ir rosinājusi tādu izmaiņu veikšanu normatīvajos aktos, kas pastiprina iedzīvotāju atbildību un aizvien vairāk ugunsdrošības prasību ievērošanu atstāj iedzīvotāju pašu ziņā.

Attēls nr. 5. VUGD veiktās ugunsdrošības pārbaudes pēdējos desmit gados.

- Ir paredzēts iedzīvotāju ziņā atstāt tādu jautājumu novērtēšanu, ko līdz šim veica profesionāli, piemēram, prasība, ka dūmvadu un apkures ierīci pārbauda un tīra sertificēts skursteņslaucītājs, netiks attiecināta uz savrupmājām, šādos objektos to varēs veikt jebkurš, arī pats īpašnieks.
- Rosinātās izmaiņas paredz, ka iedzīvotājam jābūt informētam par vispārējām ugunsdrošības prasībām objektā, tajā skaitā par būvnormatīviem atbilstošu konstrukciju, materiālu, inženiertīklu un sistēmu izvēli. Jauno Ugunsdrošības noteikumu normu redakcijas ir sarežģītas un nebūtu vērtējamas kā tādas, ko viegli varētu izprast un piemērot jebkurš iedzīvotājs bez speciālām zināšanām.

Atbildīgo iestāžu rīcība – neplānojot visaptverošus pasākumus iedzīvotāju izpratnes un zināšanu paaugstināšanai, ugunsdrošības prasību ievērošanu atstāt iedzīvotāju ziņā – nav pārdomāta un pietiekama ugunsdrošības situācijas uzlabošanai valstī.

Pēdējos gados ir mazināta arī VUGD kā iestādes, kurai ir noteikta kompetence veikt valsts ugunsdro-

šības uzraudzību, iesaiste būvniecības procesā, un šobrīd VUGD līdzdalība ir paredzēta tikai publiski nozīmīgu ēku pieņemšanā ekspluatācijā.

Revīzijā konstatētais norāda uz nepieciešamību izvērtēt 2007. gadā normatīvajos aktos veikto izmaiņu, kas samazināja VUGD līdzdalību būvniecības objektu projektēšanā un pieņemšanā ekspluatācijā, ietekmi uz sabiedrības drošību. Izmaiņas tolaik tika pamatotas ar nepieciešamību vienkāršot būvniecības procedūru ugunsdrošības jomā un samazināt birokrātiskās barjeras uzņēmējdarbības veikšanai būvniecībā.

Revidenti konstatējuši, ka pat tajā nelielajā daļā objektu, kur ugunsdrošības kontrolei ir noteiktas paaugstinātas prasības būvprojektēšanā un VUGD sniedz atzinumu pirms pieņemšanas ekspluatācijā, vismaz 16% gadījumu VUGD konstatē ugunsdrošības prasību pārkāpumus un objektu ekspluatācijā nodot nevar. Turklāt vairāk nekā pusē gadījumu neatbilstības ir saistītas ar tādiem pārkāpumiem, kas attiecināmi uz būvprojektēšanas stadiju, un ne vienmēr šie pārkāpumi ir pilnībā novēršami.

Īpašuma veids	Objekti, kuros konstatēti pārkāpumi (% no kopējā pārbaudīto objektu skaita)	Objekti, kuros nenovērs pārkāpumus līdz nākamajai pārbaudei (%)	Objekti, kuros nenovērs pārkāpumus 2 gadus un ilgāk (%)
privātīpašums	97	50,8	30,5
valsts	95,7	70,1	46,4
pašvaldības	95,5	60,3	28,7
kopā	96	58,4	31,3

Attēls nr. 6. Konstatēto pārkāpumu skaits objektos atkarībā no īpašuma veida.

Trūkumi konstatēti arī VUGD īstenotajā ugunsdrošības prasību ievērošanas kontrolē.

Objektu loks, kuros VUGD veic pārbaudes par ugunsdrošības prasību ievērošanu, nav noteikts saskaņā ar skaidriem, visiem zināmiem, ārējā normatīvā regulējuma pieņemšanas procesā apspriestiem kritērijiem, bet saskaņā ar VUGD iekšēji noteiktiem kritērijiem. Tāpēc pārbažu par ugunsdrošības prasību ievērošanu apjoms ir atkarīgs no VUGD pieeja-

majiem resursiem, un to nevar vērtēt kā pietiekamu un efektīvu.

VUGD veiktā uzraudzība nenovērs pārkāpumus pat nozīmīgos publiskos objektos, tajā skaitā tādus pārkāpumus, kas ugunsgrēka izcelšanās gadījumā apgrūtinātu cilvēku evakuāciju un dzēšanas darbus, varētu radīt traģiskas sekas un būtiskus materiālos zaudējumus. Rīgas pilsētas lielākajā tirdzniecības vietā Rīgas Centrāltirgū, kuru ik dienu apmeklē liels daudzums cilvēku, pēdējo piecu gadu laikā VUGD katru gadu ir konstatējis lielu skaitu ugunsdrošības noteikumu pārkāpumu.

Pārbaudes neplāno, balstoties uz ugunsdrošības situācijas un risku analīzi attiecīgā reģionā un valstī kopumā, tās aptver konkrētu, nemainīgu objektu loku, bet arī tajos objektos, kuros pārbaudes notiek katru gadu, pārkāpumus konstatē regulāri. Kopumā pārkāpumus atklāj 96,0% no pārbaudītajiem objektiem, un lielākajā daļā objektu (58,4%) atklātie pārkāpumi līdz nākamajai pārbaudei netiek novērsti, bet gandrīz trešdaļā objektu (31,3%) iepašņieki pārkāpumus nenovērs gadiem ilgi.

Konstatētais pārkāpums	Objekti, kuros konstatēts attiecīgais pārkāpums
nav nodrošinātas ar ugunsdzēsības tehniku, ugunsdzēsības ūdensapgādi vai ugunsaisardzības un ugunsdzēsības sistēmām	 31% izglītības iestāžu 28,6% kultūras un sporta centru 26% ārstniecības un sociālās aprūpes iestāžu
nav veikti elektroinstalācijas pretestības mērījumi	 40% naktsklubu 39,3% kultūras un sporta centru 35,5% viesnīcu un dienesta viesnīcu
objekti nav nodrošināti ar ugunsdzēsības aparātiem un inventāru	 20% naktsklubu 18,8% tirdzniecības vietu 17,9% kultūras un sporta centru

Attēls nr. 7. Izlasē iekļautajos objektos konstatētie pārkāpumi.

IZLASE	KŪLAS UGUNSGRĒKI (2013-2014)	SODĪTĀS PERSONAS
ZEMGALE Jelgavas, Jēkabpils un Tukuma daļa	805	14
VIDZEME Valkas, Valmieras un Cēsu daļa	484	4
KURZEME Liepājas, Saldus un Ventspils daļa	611	9
LATGALE Balvu, Rēzeknes un Daugavpils daļa	1231	13

Attēls nr. 8. Kūlas ugunsgrēku un sodīto personu skaits 2013.-2014. gadā.

Kā norādījām jau iepriekš, ugunsdrošības prasību ievērošana nav prioritāte arī valsts un pašvaldību iestādēm, kur gandrīz pusē (46,4%) objektu pārkāpumus nenovērš gadiem ilgi. Lielā daļā izglītības, kultūras un citu iestāžu nav primāri nepieciešamā — 31,0% izglītības iestāžu, 28,6% kultūras un sporta centru un 26,0% ārstniecības un sociālās aprūpes iestāžu nav nodrošināti ar ugunsdzēsības aparātiem, ugunsdzēsības ūdensapgādi vai ugunsaisardzības un ugunsdzēsības sistēmām.

VUGD pārbaudes neveicina situācijas uzlabošanos — pārkāpumus atklāj 96% pārbaudīto objektu, 58% pārkāpumi atkārtojas, bet 31% tos nenovērš gadiem ilgi.

Lai gan VUGD ir uzlikts pienākums piemērot administratīvos sodus par ugunsdrošības prasību pārkāpumiem, ja tādi tiek konstatēti, VUGD ļoti reti pieņem lēmumu vērsties pret personām, kas pārkāpj ugunsdrošības prasības. Pārkāpēji netiek saukti pie administratīvās atbildības, un netiek īstenots administratīvā soda mērķis – atturēt vainīgo personu un citas personas no ugunsdrošības pārkāpumu izdarīšanas un uzlabot ugunsdrošības stāvokli valstī. Līdz ar to VUGD ne tikai nevērsas pret personām, kuras sistemātiski pārkāpj ugunsdrošības noteikumus, bet

arī neizmanto iespēju iegūt papildu līdzekļus valsts budžetā savas darbības, tajā skaitā preventīvās, finansēšanai.

Viens no visbiežākajiem ugunsgrēku veidiem, kuru dzēšanai VUGD ir spiests tērēt lielu daļu no saviem resursiem, ir kūlas ugunsgrēki. Tomēr arī pret personām, kas savā atbildībā esošajā teritorijā neveic pasākumus, lai novērstu kūlas degšanu, VUGD amatpersonas ir saudzīgas, jo tikai aptuveni 1% gadījumu, kad izcēlies kūlas ugunsgrēks, personai ir uzlikts naudas sods par teritorijas nesakārtošanu.

VUGD regulāri organizē pasākumus iedzīvotāju informēšanai, tomēr tie nesasniedz savu mērķi, jo iedzīvotāju izpratnes un zināšanu līmenis par ugunsdrošības prasībām nepaaugstinās un ugunsdrošības situācija neuzlabojas. VUGD darbību iedzīvotāju informēšanā nevar vērtēt kā mērķtiecīgu un vērstu uz tādu jautājumu skaidrošanu, kuru zināšana un ievērošana ir svarīga konkrētām sabiedrības grupām.

Dzīvojamā sektorā, kur ugunsgrēku skaits ir viens no lielākajiem, ugunsdrošības pārbaudes tiek veiktas

Ugunsdrošības prasību ievērošana nav prioritāte arī valsts un pašvaldību iestādēm.

minimālā apjomā, bet VUGD sagatavotie informatīvie materiāli (piemēram, bukleti) nesniedz konkrētu un pilnīgu informāciju par to, kas un cik bieži mājas vai dzīvokļa īpašniekam jā dara, lai ievērotu obligātās prasības. Trūkstot izpratnei par ugunsdrošības prasībām, iedzīvotāji nav motivēti tās ievērot.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz lietderības revīzijas secinājumiem, revīzijā Iekšlietu ministrijai un VUGD ir sniegti ieteikumi, kuru īstenošana nākotnē varētu uzlabot ugunsdrošības situāciju valstī. Valsts kontrole aicina Iekšlietu ministriju veikt nepieciešamos pasākumus, lai valstī tiktu izstrādāta un īstenota mērķorientēta rīcībpolitika ugunsdrošības jomā, iespēju robežās paredzot visu valstī esošo resursu iesaisti.

Kopumā revīzijā sniegti septiņi ieteikumi, kurus ieviešot:

- tiks izstrādāts politikas plānošanas dokuments ugunsdrošības jomā, izvirzot konkrētus sasniedzamos mērķus un nosakot veicamos pasākumus, kā arī konkrētus iesaistāmo institūciju uzdevumus vienotas, sistēmiskas, efektīvas darbības ugunsdrošības jomā īstenošanai, izvērtējot visu ugunsdrošības jomā darbojošos institūciju iesaistes risinājumus;
- tiks izveidota efektīva sadarbības sistēma mērķorientētai, koordinētai ugunsdrošības prevencijas pasākumu īstenošanai valstī;
- VUGD ugunsdrošības preventīvās darbības ietvaros īstenotās aktivitātes tiks plānotas un veiktas kā komplekss, uz konkrētiem mērķiem orientēts un situācijas un risku analīzi balstīts, plānveidīgs pasākumu kopums, kā arī tiks veicināta vienota izpratne normatīvajos aktos paredzēto ietekmēšanas līdzekļu piemērošanai;
- tiks izvērtēti iespējamie risinājumi ugunsdrošības prasību kontroles pastiprināšanai būvniecībā, lai veicinātu ugunsdrošības prasību ievērošanu un nodrošinātu jaunuzbūvēto objektu atbilstošu kvalitāti un drošu ekspluatāciju.

Latvija	Igaunija	Lietuva	Polija	Somija	Zviedrija
Vai ir izstrādāti plānošanas dokumenti ugunsdrošības jomā un izvirzīti sasniedzamie mērķi?					
×	✓	✓	✓	✓	✓
Vai tiek novērtēta preventīvās darbības un veikto pasākumu ietekme izvirzīto mērķu sasniegšanā?					
×	✓	✓	✓	✓	✓

Attēls nr. 9. Vai citās valstīs ir plānošanas dokumenti ugunsdrošības jomā?

Citu valstu pieredze

Ārvalstu pieredze² rāda, ka citās valstīs atšķirībā no Latvijas tiek izvirzīti konkrēti sasniedzamie mērķi ugunsdrošības situācijas uzlabošanai un meklētas metodes, kā labāk novērtēt veiktās darbības ietekmi:

- Atbilstoši ugunsdrošības situācijas izvērtējumam un risku analīzei tiek izvirzīti mērķi, kuriem noteikti konkrēti, sasniedzami rezultāti un to rādītāji, piemēram, lai samazinātu ugunsgrēku skaitu konkrētos objektos (atkarībā no izvirzītā mērķa, piemēram, dzīvojamā sektorā), paaugstinātu konkrētas mērķauditorijas zināšanu un izpratnes līmeni par ugunsdrošību, paaugstinātu konkrētu ugunsdrošības prasību ievērošanas līmeni u.c.
- Tiek novērtēta rādītāju izpilde un atbilstoši saņemtajam tiek plānotas turpmākās darbības.
- Tiek vērtēts kopējās ugunsdrošības situācijas progress un veiktās preventīvās darbības ietekme

² Skatīt, piemēram:

<http://www.cbss.org/seminar-measuring-impact-fire-prevention-activities-estonian-cbss-presidency/>;

<https://www.msb.se/en/Prevention/National-risk-and-capability-assessment/>;

<http://kildare.ie/CountyCouncil/FireService/CFOAConference2014/Presentations/D2-06%20Margo%20Klaos%20Estonian%20Experience.pdf> u. c.

uz to, lai aktualizētu sasniedzamos mērķus un plānotu turpmāk veicamos pasākumus un resursus.

Igaunijai pārdomātas politikas un plānveidīgas rīcības rezultātā ir izdevies būtiski uzlabot ugunsdrošības situāciju, jo, kā rāda CTIF statistikas dati, laika posmā no 2006. līdz 2010. gadam Igaunijas ugunsdrošības situācija bija pat sliktāka — Latvijā uz 1000 iedzīvotājiem bija 4,9 ugunsgrēki, bet Igaunijā 7,4 (2013. gadā Latvijā – 4,8, bet Igaunijā — 4,4 ugunsgrēki uz 1000 iedzīvotājiem).

Citas valstis meklē metodes, kā novērtēt veikto pasākumu ietekmi, lai plānotu turpmākās darbības.

Igaunijas Glābšanas dienesta stratēģijā 2015.–2025. gadam ir atzīts, ka veiksmīgi profilakses pasākumi, ko Glābšanas dienests ir pastiprinājis jau vairākus gadus, ir būtiski sekmējuši nelaimes gadījumu skaita samazinājumu. Lielāka darba veltīšana profilakses pasākumiem ir arī viens no stratēģijā izvirzītajiem mērķiem jaunajam darbības politikas plānošanas periodam. Kā viena no svarīgākajām prioritātēm ir norādīta arī brīvprātīgo glābēju iesaistīšana ne tikai glābšanas operācijās, bet arī preventīvajos pasākumos. Latvijā brīvprātīgie ugunsdzēsēji vispār netiek iesaistīti ugunsdrošības prevencijā.

Igaunijas Stratēģijā definētais mērķis	2013. gada līmenis Igaunijā	Sasniedzamais līmenis 2025. gadā Igaunijā	2013. gada līmenis Latvijā	Definētie mērķi Latvijā
Ugunsgrēkos bojāgājušo skaits ir samazināts	47	< 12	104	?
Ugunsgrēku skaits ēkās ir samazināts	1627	< 1300	3847	?
• tajā skaitā ugunsgrēku skaits dzīvojamās ēkās ir samazināts	892	< 700	3431	?
Ēku ugunsgrēku izraisītu īpašumu bojājumu samazinājums	13 575 000 euro	< 10 000 000 euro	netiek aprēķināts	?
Cilvēki jūtas droši. Uzticības vērtējums Glābšanas dienestam ir augsts	95%	> 95%	netiek vērtēts	?

Attēls nr. 10. Igaunijas situācijas un Stratēģijā definēto mērķu salīdzinājums ar situāciju Latvijā.

Igaunijas Glābšanas dienesta stratēģijā ir uzsvērtas nepieciešamība uzlabot veikto pasākumu ietekmes novērtēšanas procesu un nozares datu vākšanu un analīzi, lai pieņemtu optimālus lēmumus, plānojot pasākumus un nepieciešamos ieguldījumus. Stratēģijā ir izvirzīti konkrēti skaitļos mērāmi mērķi, kas īstenojami līdz 2025. gadam (10. attēls).

Citas valstis izvirza konkrētus mērķus un uzdevumus, iesaistot visus iespējamus partnerus un panākot resursu efektīvāku izmantošanu.

Igaunijas plānošanas dokumentos ugunsdrošības jomā ir izvirzīts mērķis 10 gados sasniegt Ziemeļvalstu drošības indikatoru līmeni, kas nozīmē – mazāks negadījumu skaits, mazāki kaitējumi ugunsgrēku dēļ nākotnē, cilvēki ir apmierināti ar sniegtajiem pakalpojumiem, ir paaugstinājusies izpratne un informētība par ugunsdrošību, ir lielāka sadarbība – vairāk partneru ir iesaistīti drošības nodrošināšanai, notiek orientēšanās uz resursu efektīvāku izmantošanu.

Zviedrijas valsts stratēģijā ugunsdrošības paaugstināšanai ir ietverta vīzija, ka neviens nedrīkst būt miris vai nopietni ievainots ugunsnelaimju rezultātā. Līdz 2020. gadam par vismaz trešdaļu ir paredzēts samazināt nāves gadījumu un nopietnu miesas bojā-

jumu skaitu, kas gūti ugunsgrēkos mājās, palielināt ugunsdzēsības iekārtu un dūmu detektoru skaitu mājokļos. Tāpat arī Polijā līdz 2023. gadam plānots samazināt ugunsgrēkos bojāgājušo skaitu par 30%, samazināt ugunsgrēku skaitu privātajā sektorā, palielināt ugunsdrošības nozīmību un iedzīvotājos stiprināt atbildības sajūtu un attieksmi pret ugunsdrošību. Lai to sasniegtu, izvirzīti astoņi galvenie mērķi, 24 konkrēti rīcības virzieni un ap 80 rādītāju, kas ļaus novērtēt mērķu sasniegšanu.

Revīzijā netika iegūta informācija, ka VUGD tiktu apkopota un analizēta ārvalstu pieredze, kas ļautu pārņemt labāko praksi un veicinātu ugunsdrošības situācijas uzlabošanu Latvijā.

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

